

<http://dx.doi.org/10.16926/em.2019.14.23>

Ольга КУЗНЕЦОВА [Olha KUZNETSOVA]

<https://orcid.org/0000-0003-2494-2767>

Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Iwana Franki w Drohobyczu (Ukraina)

Twórczość Mykoły Łysenki w dorobku wykonawczym i publicystycznym Galiny Lewickiej

Streszczenie

W artykule przeprowadzono analizę osiągnięć z zakresu wykonawstwa fortepianowego i działalności publicystycznej Galiny Lewickiej (1901–1949), która propagowała dorobek artystyczny Mykoły Łysenki (1842–1912) – ukraińskiego kompozytora, pedagoga, pianisty, dyrygenta i folklorysty. G. Lewicka – jako jedna z najwybitniejszych pianistek galicyjskich – w latach 1930–1940 brała udział w koncertach ku czci M. Łysenki, na których wykonywała jego *Pierwszą rapsodię* – utwór niezwykle trudny, stworzony w oparciu o stylizację ludowych dum. W 1937 roku jej interpretacja tego dzieła we Lwowie zdobyła entuzjastyczną ocenę kilku krytyków. Doświadczenie, które było jej udziałem w związku z wykonaniem utworu, opisała w artykule „*Pierwsza rapsodia*” *Łysenki*. G. Lewicka wykonywała też inne utwory kompozytora, między innymi wokalnie-instrumentalne, wspólnie ze znanym wokalistą Mychajłem Gołyńskim. Pianistka jest również autorką książki popularnonaukowej dla młodzieży pt. *Mykola Łysenko*, którą opublikowała pod pseudonimem Oksana Piatygorskaya¹. Napisała ponadto artykuł o wystawie jubileuszowej z okazji 100. rocznicy urodzin M. Łysenki, obchodzonej we Lwowie w roku 1942, oraz recenzję koncertu, który odbył się w teatrze operowym z tejże okazji. Działalność propagatorska Lewickiej jest wyrazem szczerego szacunku dla Mykoły Łysenki – założyciela ukraińskiej szkoły kompozytorskiej oraz aktywnego działacza i patrioty. Osiągnięciami wykonawczymi pianistki interesowali się liczni autorzy: Oleg Krysztański, Tetiana Worobkewycz, Natalia Kaszkadamowa, Oksana Ditzczuk i inni.

¹ К. Колесса, *Післямова*, [w:] О. П'ятигорська, *Микола Лисенко* (Перевидано згідно видання НТШ у Львові 1938 р.), Видавництво Стрім, Львів 1997 – K. Kolessa, *Epilog*, [w:] O. Piatygorska, *Mykola Łysenko* (Przedrukowano zgodnie z wydaniem NTSZ we Lwowie w 1938 r.), Wydawnictwo Strim, Lwów 1997.

Data zgłoszenia: 19.01.2019

Data wysłania/zwrotu recenzji 1: 11.12.2019/12.12.2019

Data wysłania/zwrotu recenzji 2: 11.12.2019/16.12.2019

Data akceptacji: 30.12.2019

Nie zwrócono jednakże uwagi na jej dorobek z zakresu popularyzowania działalności i twórczości M. Łysenki². Stąd wypływa potrzeba kompleksowego pogłębienia tego zagadnienia. Celem niniejszego artykułu jest zatem wykazanie osiągnięć G. Lewickiej w zakresie wykonawstwa utworów fortepianowych M. Łysenki oraz określenie jej udziału w pogłębieniu galicyjskiej wiedzy na temat kompozytora.

Słowa kluczowe: Mykoła Łysenko, Galina Lewicka, *Pierwsza rapsodia*, muzyka ukraińska przełomu XIX/XX wieku, życie koncertowe na Ukrainie.

Galina Lewicka jest jedną z najwybitniejszych pianetek galicyjskich. Urodziła się we wsi Porohnyk, która obecnie znajduje się na terytorium Polski. „Łysenkiana” Lewickiej to złożona koncepcja, która obejmuje aspekty wykonawczo-koncertowe oraz muzyczno-dziennikarskie. Ścieżka życiowa G. Lewickiej była krótka, lecz wielobarwna. Trudne okoliczności życia (tragiczny los męża, pisarza i poety Iwana Kruszelnickiego i jego rodziny, która wyjechała na początku lat 30. XX wieku do ZSRR i była okrutnie zamordowana przez organy radzieckiej władzy), nie stały się przeszkodą w nieustającej pracy twórczej. Po zdobyciu wykształcenia w Wiedeńskiej Akademii Muzycznej (zajęcia z fortepianu u profesora Jerzego Lialewicza, kurs mistrzowski u Paula Waythartena), realizowała się jako koncertująca pianistka. Była też profesorem Wyższego Instytutu Muzycznego im. M. Łysenki we Lwowie. Później objęła funkcje dziekana Wydziału Fortepianu Lwowskiego Państwowego Konserwatorium im. M. Łysenki.

W grudniu 1937 roku we Lwowie obchodzono 25. rocznicę śmierci M. Łysenki, który jeszcze za swojego życia stał się dla Galicjan klasykiem muzyki ukraińskiej. Pierwsze dzieła kompozytora wraz z zagranicznymi recenzjami pojawiły się we Lwowie, gdy jeszcze studiował w Lipsku. Wówczas galicyjscy muzycy zdali sobie sprawę, że M. Łysenko jest osobistością artystyczną, która będzie godnie reprezentować Ukrainę na świecie³. Fascynacja jego osobą była

² Wyjątkiem jest Ksenia Kolessa, która jest autorką epilogu w książce: O. Piatygorska, *Mykoła Łysenko*, przedrukowanej w 1997 roku (O. Piatygorska to pseudonim G. Lewickiej).

³ Mykoła Łysenko (ur. 1842, gubernia połtawska, zm. 1912 w Kijowie), założyciel nowej, romantycznej szkoły w muzyce ukraińskiej, pianista, dyrygent chóralny, folklorysta, pedagog i działacz społeczny. W 1864 roku ukończył fakultet przyrodniczy na Uniwersytecie Kijowskim. W latach 1867–1869 studiował kompozycję i fortepian w Lipskim Konserwatorium. Od 1869 roku Łysenko mieszka i pracuje w Kijowie. W latach 1874–1876 pobierał lekcje instrumentacji u Rimskiego-Korsakowa w Petersburgu. Bardzo aktywnie udzielał się w organizowaniu ukraińskiego życia muzycznego, co nie było łatwe, zważywszy na *Emski ukaz*, którym w 1876 roku car Aleksander II zabraniał wydawania i rozpowszechniania książek w języku ukraińskim, a także używania języka ukraińskiego w przedstawieniach teatralnych i druku utworów muzycznych z tekstem. Łysenko był założycielem i dyrygentem chórów, dla których skomponował wiele utworów. W 1904 roku założył Muzyczno-Dramatyczną Szkołę, która wydała całą generację ukraińskich muzyków. Wiele uwagi poświęcił ukraińskiemu folklorowi, który studiował przez całe życie i którego był znakomitym teoretykiem, wydając np. *Charakterystykę ukraińskich dum i pieśni wykonywanych przez kobziarza Weresaja*. W swej twórczości ulegał silnej inspiracji ukraińską muzyką ludową, często dokonując opracowań ludowych pieśni na chór czy głos solowy z fortepianem. Echa ukraińskiego folkloru

głównym powodem obchodzenia na terenie Galicji i Bukowiny w 1903 roku wielkich uroczystości z okazji jego jubileuszu działalności artystycznej.

Z okazji 25. rocznicy śmierci kompozytora, w 1937 roku we Lwowie, Tarnopolu i innych miastach galicyjskich odbyły się koncerty, które były wyrazem uznania i szacunku muzyków i melomanów. Ważną rolę odegrała G. Lewicka, która w tym czasie była już dojrzałą pianistką. Wyróżniała się zamiłowaniem do wykonywania monumentalnych i niezbyt popularnych utworów. O jej stylu wykonawczym Oksana Ditzuk i Natalia Kaszkadamowa napisały m.in.:

[...] pozbawiona powierzchownej efektywności interpretacja pianistki była ukierunkowana na osiągnięcie możliwie najgłębszej idei utworu, jego koncepcji [...].⁴

Te cechy pianistyki G. Lewickiej, a także solidna i doskonała technika, recytatorsko-wolicjonalne frazowanie wynikające z precyzyjnie zorganizowanej rytmiki, były niezbędne do interpretacji *Pierwszej rapsodii* M. Łysenki, skomponowanej w 1875 roku. Utwór ten wykonała Lewicka po raz pierwszy na wspomnianym koncercie we Lwowie w 1937 roku. Interpretacja ta spotkała się z zachwytem krytyków (Stanisława Ludkiewicza⁵, Wasyla Witwickiego⁶, Nestora Nyżankińskiego⁷ i Romana Sawickiego⁸), którzy opublikowali recenzje w różnych lo-

muzycznego znajdujemy też w twórczości instrumentalnej Łysenki (kwartet smyczkowy, trio), a zwłaszcza w jego operach traktujących o ukraińskich zwyczajach (*Noc Bożonarodzeniowa*, *Utoplena*), czy też w pierwszej ukraińskiej operze historycznej, opartej na powieści Gogola – *Taras Bulba*; źródło: http://www.pmv.org.pl/index.php?s=lista_kompozytorow&id=18 [dostęp: 11.06.2018].

- ⁴ О. Дітчук, Н. Кашкадамова, *Концертна діяльність та виконавський стиль піаністки Галини Левицької*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*. Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, s. 13 – О. Ditzuk, N. Kaszkadamowa, *Koncertowa działalność i styl wykonawczy pianistki Galiny Lewickiej*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*. Materiały z Konferencji Regionalnej Wykładowców Fortepianowych Wydziałów Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconej pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004), Lwów 2012, s. 13.
- ⁵ С. Людкевич, *Святочний концерт у 25-ліття смерті М. Лисенка*, [w:] *Дослідження, статті, рецензії, виступи*, т. 2, упор. З. Штундер, Видавництво Дивосвіт, Львів 2000, s. 570–571 – S. Ludkiewicz, *Świąteczny koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki*, [w:] *Badania, artykuły, recenzje, przemówienia*, т. 2, oprac. Z. Sztunder, Wydawnictwo Dyvosvit, Lwów 2000, s. 570–571.
- ⁶ В. Витвицький, *Концерт у 25-ліття смерті М. Лисенка*, [w:] *Музикознавчі праці. Публіцистика*, упор. Л. Лехник, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів 2003, s. 310 – W. Witwicki, *Koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki*, [w:] *Muzyczne opracowania. Publicystyka*, oprac. L. Lehnik, Instytut Ukrainistyki im. I. Kryp'iakewicza, Lwów 2003, s. 310.
- ⁷ Н. Нижанківський, *3 концертної зали. Концерт в 25-ліття смерті М. Лисенка*, „Українські вісти” 1937, ч. 289 (627), s. 4 – N. Nyżankiński, *Z koncertowej sali. Koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki*, „Wiadomości Ukraińskie” 1937, cz. 289 (627), s. 4.
- ⁸ Р. Савицький, *Святочний концерт у 25-ліття смерті М. Лисенка у Львові*, „Українська музика” 1937, ч. 1, s. 11 – R. Sawicki, *Świąteczny koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki*, „Музыка Українська” 1937, cz. 1, s. 11.

kalnych czasopismach. W następnym, 1938 roku pianistka wystąpiła ze swoją interpretacją rapsodii w Stryju, później wykonywała ten utwór we Lwowie (1946), Krakowie i w Warszawie. Dzieło to w jej wykonaniu można było usłyszeć na falach stacji radiowych⁹.

Sam M. Łysenko na własnych koncertach preferował *Drugą rapsodię*, o czym wspominają G. Kurkowski¹⁰ i N. Kaszkadamowa¹¹. Jednakże S. Ludkiewicz pisze o wykonaniu przez kompozytora *Pierwszej rapsodii* w Galicji w 1904 roku¹².

Przegląd programów koncertowych G. Lewickiej świadczy o tym, że utwory M. Łysenki były obecne w jej repertuarze od roku 1920. Najczęściej wykonywała *Elegię* i *Gawota*¹³. Anton Rudnicki wysoko ocenił koncert G. Lewickiej, który składał się wyłącznie z muzyki fortepianowej ukraińskich kompozytorów:

Dzień 31 grudnia 1931 roku należy zapisać złotymi literami w historii życia muzycznego Lwowa. Ba – nie dzień, lecz wieczór, w którym p. Galina Lewicka-Kruszelnicka po raz pierwszy we Lwowie wykonywała fortepianowe utwory Kozyckiego, Rewuckiego, Łysenki i Kolessy¹⁴.

Częścią innego koncertu, który odbył się w październiku 1937 roku w radio lwowskim, były utwory wokalne M. Łysenki w wykonaniu Michała Gołyńskiego. Można domniemywać, że w roli akompaniarki wystąpiła G. Lewicka. W listopadzie tego samego roku odbył się w Jaworowie koncert w tym samym wykonaniu utworów wokalnych M. Łysenki, z poszerzeniem repertuaru fortepiana-

⁹ Н. Кашкадамова, О. Дітчук, *Концертні виступи Галі Левицької*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*. Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, s. 48 – N. Kaszkadamowa, O. Ditzchuk, *Koncertowe występy Galiny Lewickiej*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*. Materiały z Konferencji Regionalnej Wykładowców Fortepianowych Wydziałów Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconych pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004), Lwów 2012, s. 48.

¹⁰ Г. Курковський, *Микола Віталійович Лисенко – піаніст-виконавець*, Видавництво Музична Україна, Київ 1973, s. 146 – G. Kurkowski, *Nikolay Vitalyevich Lysenko – pianista-wykonawca*, Wydawnictwo Muzyczna Ukraina, Kijów 1973, s. 146.

¹¹ Н. Кашкадамова, *Історія фортеп'янного мистецтва XIX сторіччя*, підручник, Видавництво АСТОН, Тернопіль 2006, s. 475 – N. Kaszkadamowa, *Historia sztuki fortepianowej XIX wieku*, podręcznik, Wydawnictwo Aston, Ternopil 2006, s. 475.

¹² С. Людкевич, *Святочний концерт у 25-ліття смерті М. Лисенка*, [w:] *Дослідження, статті, рецензії, виступи*, т. 2, упор. З. Штундер, Видавництво Дивосвіт, Львів 2000, s. 571 – S. Ludkiewicz, *Świąteczny koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki*, [w:] *Badania, artykuły, recenzje, przemówienia*, т. 2, oprac. Z. Sztunder, Wydawnictwo Dyvosvit, Lwów 2000, s. 571.

¹³ Biorąc pod uwagę obecność kilku gawotów w dziedzictwie fortepianowym Łysenki, możemy założyć, że jest to gavot F-dur, który Levitskaya opisała w swoim artykule [10, s. 51]; ale w odniesieniu do elegii, które są dwie – elegia *Žurba* i elegia op. 41, № 3 – nie ma dokładnych informacji, które z nich zostały wykonane.

¹⁴ Л. Крушельницька, *Рубали ліс... Спогади галичанки*, Видавництво Астролябія, Львів 2018, s. 122 – L. Kruszelnicka, *Rubali las... Wspomnienia Galicjanki*, Wydawnictwo Astrolibia, Lwów 2018, s. 122.

nowego Lewickiej o utwory Lewka Rewuckiego, Fryderyka Chopina i Franciszka Liszta¹⁵.

W tym czasie G. Lewicka zaczęła próbować swoich sił w dziedzinie dziennikarstwa muzycznego. Jej pierwszy artykuł pt. *Kobieta-artysta jako matka* ukazał się w 1937 roku – jako jej odpowiedź na kwestionariusz zainicjowany przez czasopismo „Nowa Chata”¹⁶. Dotyczył on tematu połączenia w życiu kobiety aspektów osobistych, zawodowych i społecznych. Natomiast jej powieść zatytułowana *Mykoła Łysenko*¹⁷ została opublikowana w 1938 roku przez Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego im. T. Szewczenki we Lwowie (numer 14 w serii „Ciekawa Książka”). Ta publikacja świadczy o jej staraniach, by zgodnie z zamysłem serii popularyzatorskiej rozpropagować biografię artysty, przede wszystkim wśród młodzieży. G. Lewicka podkreśla jednocześnie osiągnięcia Łysenki na rzecz kultury ukraińskiej oraz chwali jego patriotyzm. Powieść G. Lewickiej oparta jest na źródłach – korespondencji listowej M. Łysenki oraz wspomnieniach rówieśników o kompozytorze. Autorka opowiada o dojrzewaniu narodowej świadomości artysty. Jak wiadomo, warunki do tego nie były zbyt sprzyjające, na co wskazuje również ocena G. Lewickiej. W domu rodzinnym M. Łysenki rozbrzmiewały języki rosyjski i francuski. Mama artysty posiadała arystokratyczne manieri. Była bowiem wychowanką Instytutu Panien Szlachetnie Urodzonych w Smolnym, a także dobrą pianistką¹⁸. W wieku lat czterech Mykoła mówił już po francusku, a mając pięć lat, zaczął grać na fortepianie. Jako dziewięciolatek skomponował pierwszy utwór muzyczny – polkę. G. Lewicka zwraca uwagę na kozackie pochodzenie rodziny Łysenki ze strony mamy oraz ważną rolę wuja Mychajła Staryckiego Oleksandra Zaharowycza – „miłośnika ludu”, który był wykonawcą ukraińskich dum. Andrij Romanowycz (brat ojca Łysenki) zapoznał młodych Mychajła i Mykołę z twórczością Tarasa Szewczenki i Ivana Kotlarewskiego. W edukacji patriotycznej Łysenki ważną rolę odegrali przedstawiciele narodu – jeździec Gawryło, służący Sozont, pokojówki. G. Lewicka pisze o tym w swojej powieści:

Przebywając przez dłuższy czas wśród zwykłych ludzi, Mykoła odkrył nieznanne skarby narodowego ducha¹⁹.

¹⁵ W programie tego koncertu, oprócz *Elegii*, błędnie wskazano *Ukraiński taniec* [4, s. 40]. Łysenko nie skomponował utworu fortepianowego o tym tytule.

¹⁶ Г. Левицька, *Жінка-мистець, як мати*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*. Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, s. 53–54 – G. Lewicka, *Kobieta-artysta jako matka*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*. Materiały z Konferencji Regionalnej Wykładowców Fortepianowych Wydziałów Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconych pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004), Lwów 2012, s. 53–54.

¹⁷ О. П'ятигорська, *Микола Лисенко...* – О. П'ятигорська, *Mykoła Łysenko...*

¹⁸ Там же, s. 18.

¹⁹ Там же, s. 47.

Dowiadujemy się również, że na Uniwersytecie Kijowskim:

Łysenko po raz pierwszy usłyszał od kolegi Polaka, jak wielkie znaczenie ma godność narodowa, która była tak niedoceniana przez ówczesnych Ukraińców²⁰.

Pod wpływem tego doświadczenia studenci Mykoła Łysenko i Mychajło Starycy zaczęli nagrywać ukraińskie pieśni ludowe, a M. Łysenko założył również chór studencki. Studia muzyczne w Lipsku nie zostały dokładnie opisane przez autorkę. Zaznaczyła ona tylko, że w Lipsku znajdowało się najlepsze w tym czasie konserwatorium w Europie, gdzie – jak pisze dalej:

[...] zdolności naszego artysty rozkwitły w swojej wielkości, a jego profesorowie byli z niego bardzo zadowoleni [...]²¹.

Po powrocie do Kijowa M. Łysenko zostaje głównym przewodnikiem życia ukraińskiego w Kijowie. Nieustannie pracuje nad obudzeniem świadomości narodowej swoich braci. Jak pisze G. Lewicka, praca ta jest trudna i niebezpieczna²². Powyższe stwierdzenie jest słuszne, ujawnia ówczesne okoliczności propagowania kultury ukraińskiej. Carska władza prześladowała i zakazywała nawet wykonywania pieśni w języku ojczystym. Jednakże M. Łysenko wraz ze sprzymierzeńcami znajdował sposoby na publikowanie i wykonywanie swoich utworów. Opisując twórczość kompozytora, autorka skoncentrowała się przede wszystkim na operach oraz opracowaniach pieśni ludowych. Jako pianistka interesowała się przede wszystkim muzyką fortepianową Łysenki i jego działalnością koncertową.

W latach 1874–1876 M. Łysenko przebywał w Petersburgu, gdzie ponownie zorganizował chór złożony z ukraińskich studentów. Dzięki tej działalności rozpowszechnił tam ukraińskie pieśni. W Petersburgu zaproponowano mu też pracę dyrygenta opery, którą odrzucił, co spotkało się ze zdumieniem środowiska artystycznego. G. Lewicka wspomniała o tym w następujących słowach:

Nie mogli zrozumieć, jak można – dla jakiejś tam Ukrainy – odmawiać takich honorów²³.

M. Łysenko wybrał Kijów, gdzie zajął się pracą pedagogiczną, prowadzeniem chóru, z którym podróżował i dla którego na nowo opracował pieśni ludowe. W tym czasie tworzył też utwory dla dzieci – trzy opery dziecięce *Koza-Dereza* (1888); *Pan Kocki* (1891); *Zima i wiosna albo Królowa śniegu* (1892) oraz zbiór pieśni *Młodość*.

G. Lewicka zajęła się również opisaniem obchodów 35. rocznicy twórczości M. Łysenki, co zrelacjonowała m.in. następująco:

[...] tłum ludzi na dworcu we Lwowie, lecz on zatrzymał się w Tarnopolu i dotarł do Lwowa dopiero wieczorem. „Mykołę Łysenkę nosili na rękach”²⁴.

²⁰ Tamże, s. 45.

²¹ Tamże, s. 52.

²² Tamże, s. 53.

²³ О. П'ятигорська, dz. cyt., s. 58 – О. П'ятигорська, dz. cyt., s. 58.

²⁴ Tamże, s. 63.

Uroczysta akademія i koncert odbyły się w wielkiej sali Filharmonii Lwowskiej. Dla jubilata przygotowano podest z namiotem z czerwonego jedwabiu i podniesiono srebrny wieniec. Po wstępnym przemówieniu Anatolia Wachnia-nyna M. Łysenko przez dwie godziny przyjmował gratulacje z wszystkich regionów Ukrainy, a nawet z Polski, która wówczas była pod zaborami. Przemówienia kompozytora wszyscy wysłuchali na stojąco. W czasie koncertu wystąpiły zjednoczone chóry ośmiu „Bojanów” a następnie sam kompozytor zagrał na fortepianie. Program koncertu składał się wyłącznie z jego kompozycji. Publiczność przyjęła występ z wielkim aplauzem i z wdzięczności obdarowała go kwiatami.

Olbrzymia siła oklasków wstrząsnęła nim. Nie zdążył się uklonić, a kwiaty poleciały na scenę z każdego końca sali. W deszczu żywych kwiatów podchodziły delegacje z dużymi wieńcami laurowymi. Na estradzie złożono 42 wieńce [...]²⁵.

Drugiego dnia uroczystości uczennice lwowskiej szkoły im. T. Szewczenki wystąpiły ze spektaklem operowym pt. *Koza-Dereza*. Opis obchodów we Lwowie ukazuje w jaśniejszym świetle sposób, w jaki ludność galicyjska traktowała swojego kompozytora. Pokazuje również M. Łysenkę jako człowieka, który po drodze do Lwowa witał się nie tylko z wykształconymi ludźmi, ale i z prostymi chłopami²⁶.

Ostatnia część książki G. Lewickiej została napisana na podstawie wspomnień Oleny Pczilki. Nosi ona tytuł *24 października 1912 roku*. Tytułowa data rozdziału to dzień śmierci M. Łysenki, który według nowego kalendarza przypada na 6 listopada 1912 roku. W ostatniej części powieści autorka opowiada m.in. o pogrzebie M. Łysenki, na który przybyli rodacy z całej Ukrainy.

Bajkowy cmentarz[...] nie mógł pomieścić ludzi, którzy przyszli, aby oddać ostatni hołd Kobziarzowi²⁷.

Powieść kończą słowa polskiego muzyka, profesora Aleksandra Wielgorskiego²⁸, napisane z okazji 25. rocznicy śmierci M. Łysenki. Podkreślają one zasługi M. Łysenki dla ukraińskiego narodu, dla rozwoju ojczystej pieśni i niezależnej kultury ukraińskiej. W związku z powyższym, utożsamiono jego osobę z polskim kompozytorem Stanisławem Moniuszką.

Można się zgodzić z Ksenią Kołessą, że:

[...] autentyczne dialogi bohaterów, poetyckie obrazy natury, ujawnienie atmosfery, ducha tego czasu – to wszystko wskazuje na wielki artystyczny talent autorki²⁹.

Powieść G. Lewickiej zawiera motto – cytat z wiersza Maksyma Rylskiego, którego tytuł w wolnym tłumaczeniu brzmi *Mikołajowi Łysence*, publikację uzu-

²⁵ Tamże, s. 58; s. 63–65.

²⁶ W drodze do Lwowa odwiedził Czerniowiec, Stanisławów i Kołomyję.

²⁷ Tamże, s. 68.

²⁸ Tamże, s. 69.

²⁹ K. Колесса, dz. cyt., s. 71 – K. Kolessa, dz. cyt., s. 71.

pełnia 14 ilustracji. Niektóre z nich są unikatowe. Książka napisana jest przystępnym językiem, nieobciążonym specjalistyczną terminologią oraz zawiera wyjaśnienia w przypisach (nawet takie pojęcie, jak „kompozytor”). Świadczy to o szerokim zamiarze rozpowszechniania powieści, co ma znaczenie również i dzisiaj. Powieść ta stanowi także obecnie niezaprzeczalną wartość dla edukacji ukraińskiej młodzieży.

Obchody 100-lecia urodzin M. Łysenki odbiły się szerokim echem we Lwowie. Z tej okazji zorganizowano szereg koncertów, konkurs chórów, wystawę oraz opublikowano artykuły i recenzje. G. Lewicka odpowiedziała na to wydarzenie artykułem pt. „*Pierwsza rapsodia*” Łysenki³⁰, recenzją *Lwów czci pamięć Wielkiego Kompozytora*³¹ oraz artykułem przeglądowym zatytułowanym *Życie artysty i człowieka. Łysenkowska wystawa 26 IV do 15 V 1942*³². Wszystko to ukazało się w czasopiśmie „Nasze Dni”.

W artykule pt. „*Pierwsza rapsodia*” Łysenki autorka opisuje długi proces, w którym dojrzewiała do właściwej interpretacji tego utworu. Kompozycję tę pianistka poznała w roku 1917, a klucz do jej wykonania znalazła dopiero w 1940 roku.

Kolejna pozycja pt. *Lwów czci pamięć Wielkiego Kompozytora* dotyczy recenzji z akademii-koncertu z okazji 100-lecia urodzin M. Łysenki. Wydarzenie to odbyło się w maju 1942 roku w sali operowej. Tekst rozpoczyna się cytatem z moskiewskiego czasopisma „Nowy Czas”, gdzie złośliwy krytyk przewidywał, że Ukraina zapomni wkrótce o M. Łysence. Koncert ten zaprzeczył temu. W godnej celebracji 100-lecia urodzin kompozytora nie przeszkodziły niesprzyjające warunki polityczne. W pierwszej części uroczystości przemawiał Wasyl Wytwycki, który podkreślił zasługi M. Łysenki jako artysty i obywatela oraz jego zasługi dla rozwoju edukacji. Dość szczegółowo i krytycznie G. Lewicka opisała część muzyczną uroczystości. Między innymi wyraziła swój niedosyt wywołany faktem, że podczas koncertu wykonana została tylko uwertura do opery *Noc Bożonarodzeniowa*, pod batutą Lwa Turkiewicza, a nie całe dzieło. Według G. Lewickiej uroczystość ta zasługiwała na prezentację całej opery wielkiego kompozytora. Zgodnie z relacją G. Lewickiej Dometiusz Joha – już wtedy wysmienity wykonawca utworów M. Łysenki – wykonał mało znane *Rewe i stogne* i *U gaju, gaju*. Interpretacja została oceniona, jako szczyt sztuki wokalne. Wystąpienie pianisty Romana Sawickiego recenzentka poprzedziła rozważaniem na temat muzyki fortepianowej M. Łysenki, gdzie przytoczyła dotychczasową opinię na temat tego dzieła twórczości kompozytora:

³⁰ Г. Левицька, *Перша рарсодія Лисенка*, „Наші Дні”, Львів 1942, Березень – G. Lewicka, *Pierwsza rapsodia Łysenki*, „Nasze Dni”, Lwów 1942, marzec.

³¹ Г. Левицька, *Львів шанує пам'ять Великого Композитора (концерт-академія до століття від дня народження)*, „Наші Дні”, Львів 1942, Травень – G. Lewicka, *Lwów czci pamięć Wielkiego Kompozytora (koncert-akademia z okazji stulecia urodzin)*, „Nasze Dni”, Lwów 1942, maj.

³² Г. Левицька, *Життя мистця і людини (Лисенківська виставка 26 IV до 15 V 1942)*, „Наші Дні”, Львів 1942, Червень – G. Lewicka, *Życie artysty i człowieka (Łysenkowska wystawa 26 IV do 15 V 1942)*, „Nasze Dni”, Lwów 1942, czerwiec.

[...] najslabsza strona twórczości Łysenki [...] „etnografia, amatorstwo, zapożyczenia”³³.

W wykonaniu R. Sawickiego zabrzmiały dwie części *Suity ukraińskiej* (*Pre-ludium, Scherzo*), *Barkarola* i *Druga rapsodia*, które zostały przyjęte entuzjastycznie³⁴. Opisując wystąpienie wokalistki Marii Sabat-Świerskiej, G. Lewicka nie kryje słów zachwytu nad wykonaniem dwóch pieśni *Smutne przedwiośnie* do tekstu Lesi Ukrainki i *Wiśniowy sad* do słów Tarasa Szewczenki. Recenzentka docenia rolę akompaniatora Wasyla Barwińskiego – jako „współtwórcy tych przepięknych obrazów”³⁵. Podkreśla w ten sposób równość wykonawców duetu wokarno-fortepianowego. Wiele miejsca poświęciła kantacie *Raduj się, niwo* do słów T. Szewczenki. Zwróciła uwagę na jej ponadczasowy charakter. Recenzja kończy się przytoczeniem powiedzenia rodu Łysenków, sformułowanego przez Walerię O’Konnor-Wilińską

Życ! Życ bez względu na wszystko! Nie uznawać żadnego pojednania ze śmiercią³⁶.

Koncert z okazji 100-lecia urodzin wielkiego ukraińskiego kompozytora został entuzjastycznie przyjęty. Jego recenzentka wyraziła przekonanie, że M. Łysenko ze względu na wartość dorobku artystycznego nigdy nie zostanie zapomniany³⁷.

Artykuł pt. *Życie artysty i człowieka. Łysenkowska wystawa 26 IV–15 V 1942* został poświęcony wystawie, która towarzyszyła opisywanej uroczystości. Wystawę zorganizowano w budynku Związku Ukraińskich Artystów. W jej otwarciu uczestniczył przewodniczący Komitetu Jubileuszowego W. Barwiński. Mowę powitalną na temat czasów, w których żył M. Łysenko, wygłosił ciepło, szczerze i z urokiem połtawskiego języka przyjaciel rodziny Wiktor Andrijewski. Wystawę otwierało popiersie M. Łysenki wykonane przez rzeźbiarza Sergija Łytwynenka, ozdobione ziołami i kwiatami. Pierwsza część wystawy poświęcona była ukraińskiej ziemi i wsi. Wśród eksponatów znalazł się tu m.in. autograf kantaty *Raduj się, niwo*, dedykowany „Lwowskiemu Bojanowi”. Dalej można było obejrzeć różne wydania kijowskie, lwowskie, petersburskie, stanisławowskie i bułgarskie utworów wokalnych do słów T. Szewczenki. W jednym ze zbiorów zwraca uwagę zamieszczony dopisek rosyjskiego cenzora w Kijowie:

W tekście pieśni należy zastosować zasady pisowni rosyjskiej³⁸.

³³ Г. Левицька, *Львів шанує пам'ять Великого Композитора*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька...*, s. 50 – G. Lewicka, *Lwów czci pamięć Wielkiego Kompozytora*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka...*, s. 50.

³⁴ Tamże, s. 50.

³⁵ Tamże.

³⁶ Tamże.

³⁷ Tamże.

³⁸ Г. Левицька, *Життя мистця і людини (Лисенківська виставка 26.IV до 15.V.1942)*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*. Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини

Szczególne miejsce zajął zbiór utworów chóralnych pt. *Kobziarz* z 1885 roku, zredagowany przez ukraińskich kompozytorów, a wydany przez Seminarium Lwowskie. Znalazły się w nim folklorystyczne opracowania M. Łysenki.

Gablota z utworami fortepianowymi – zgodnie z relacją G. Lewickiej – nie przedstawiała całej spuścizny tego gatunku, która do czasu wystawy była niesłusznie niedoceniana. Dopiero teraz nastąpiło przekonanie, że wśród tej twórczości znajdują się prawdziwe „perły”. W tym miejscu warto wymienić *Scherzo heroiczne*, gawota F-dur i utwór zatytułowany *Oj, zdrada*. Dzieła te:

[...] można śmiało nazwać pierwszymi i trwałymi przykładami ukraińskiego stylu fortepianowego [...]³⁹.

Wystawiono również nuty utworów na skrzypce, wiolonczelę i flet. Według opinii G. Lewickiej najciekawszą witryną była ta, która przedstawiała twórczość operową. Znalazły się tu wielkie opery w wyciągach fortepianowych: *Taras Bulba*, *Utopiona*, *Noc Bożonarodzeniowa* oraz subtelnie rzeźbione miniatury *Nokturn*, a także *Zima* i *Wiosna*. W osobnej gablocie wyeksponowano partytury odręcznie napisane przez kompozytora. Zbiór rękopisów zawdzięczamy metropolicie A. Szeptyckiemu, który w 1937 roku kupił dużą część twórczego dorobku M. Łysenki od wydawcy Leona Idzikowskiego. W kolejnym pomieszczeniu znajdowały się zdjęcia krewnych M. Łysenki, a także wybitnych pisarzy, uczonych, artystów, działaczy z XIX i XX wieku⁴⁰. Umieszczono ponadto wspomnienia – materiały o jubileuszach z lat wcześniejszych: 1903, 1927 i 1937 oraz:

szeroką i żywą korespondencję, w której poruszano nie tylko artystyczne, lecz również obywatelskie i narodowe kwestie⁴¹.

Dalej wystawa prezentowała rzeczy bliskie sercu każdego Ukraińca: czerwoną kytajkę z trumny kompozytora, przekazaną przez galicyjską delegację mieszkańcom Kijowa, a także ziemię z jego grobu, który znajduje się na cmentarzu Bajkowym (kijowskie Powązki). Ponadto można było zobaczyć wybrane dokumenty i nekrologi. W czterech ostatnich witrynach umieszczono literaturę na temat jubilata, która powstawała w latach 1880–1942. Wystawiono portret kompozytora namalowany przez Iwana Trusza (1869–1941) oraz kilkadziesiąt pięknych zdjęć M. Łysenki. Na zakończenie autorka wyraziła wdzięczność za merytoryczne przygotowanie wystawy dla specjalnej sekcji komitetu jubileuszowego, a przede wszystkim dla dra Wasyla Wytwyckiego oraz dra Zynowia Łys’ko.

G. Lewicka, zafascynowana działalnością i twórczością M. Łysenki, była pierwszą propagatorką jego dorobku – jako pianistka, krytyk muzyczny i publicystka. Przede wszystkim chciała popularyzować biografię artysty wśród mło-

Левицької (Львів, 6 жовтня 2004), Львів 2012, s. 51 – G. Lewicka, *Życie artysty i człowieka (Łysenkowska wystawa 26 IV do 15 V 1942)*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*, s. 51.

³⁹ Tamże, s. 51.

⁴⁰ Tamże, s. 52.

⁴¹ Tamże.

dzieży. W tym celu napisała przystępnym językiem powieść pt. *Mykoła Łysenko*. Na swoich koncertach zawsze propagowała jego twórczość. Jako dziennikarka muzyczna przyczyniła się do godnego uczczenia pamięci M. Łysenki – największego ukraińskiego kompozytora.

Bibliografia

Оpracowania

- Витвицький Василь, *Концерт у 25-ліття смерти М. Лисенка*, [w:] *Музикознавчі праці. Публіцистика*, упор. Л. Лехник, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів 2003, с. 310.
- [Vitvic'kij Vasil', *Koncert u 25-littâ smerti M. Lisenka*, [w:] *Muzikoznavčì pracì. Publicistika*, upor. L. Lehnik, Institutukraïnoznavstva ім. І. Крип'якевича, L'viv 2003].
- [Witwicki Wasyl, *Koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki*, [w:] *Muzyczne opracowania. Publicystyka*, oprac. L. Lehnik, Instytut Ukrainistyki ім. І. Кругіакевича, Lwów 2003].
- Кашкадамова Наталія, *Історія фортеп'янного мистецтва XIX сторіччя*, підручник, Видавництво АСТОН, Тернопіль 2006.
- [Kaškadamova Nataliâ, *İstoriâ fortep`annogo Mistectvahih storiččâ*, pidručnik, Vidavnictvo ASTON, Ternopil' 2006.
- [Kaszkadamowa Natalia, *Historia sztuki fortepianowej XIX wieku*, podręcznik, Wydawnictwo Aston, Ternopil 2006].
- Колесса Ксенія, *Післямова*, [w:] О. П'ятигорська, *Микола Лисенко* (Перевидано згідно видання НТШ у Львові 1938 р.), Видавництво Стрім, Львів 1997, с. 71.
- [Kolessa Kseniâ, *Pislâмова*, [w:] О. P`âtigors'ka, *Mikola Lisenko* (Perevidano zгідno vidannâ NTŠ u L'vovì 1938 r.), Vidavnictvo Strim, L'viv 1997].
- [Kolessa Ksenia, *Epilog*, [w:] О. Piatigorska, *Mykoła Łysenko* (Przedrukowano zgodnie z wydaniem NTSZ we Lwowie w 1938 r.), Wydawnictwo Strim, Lwów 1997].
- Крушельницька Лариса, *Рубали ліс... Спогади галичанки*, Видавництво Астролябія, Львів 2018.
- [Krušel'nic'ka Larisa, *Rubali lis... Spogadi galičanki*, Vidavnictvo Astrolâbiâ, L'viv 2018].
- [Kruszelnicka Łarisa, *Rqbali las... Wspomnienia Galicjanki*, Wydawnictwo Astroliabia, Lwów 2018].
- Курковський Григорій, *Микола Віталійович Лисенко – піаніст-виконавець*, Видавництво Музична Україна, Київ 1973.
- [Kurkovs'kij Grigorij, *Mikola Vitalijovič Lisenko – pianist-vikonavec'*, Vidavnictvo Muzična Ukraïna, Kiïv 1973].

- [Kurkowski Grzegorz, *Mikoła Witalyewicz Łysenko – pianista-wykonawca*, Wydawnictwo Muzyczna Ukraina, Kijów 1973].
- Людкевич Станіслав, *Святочний концерт у 25-ліття смерті М. Лисенка*, [w:] *Дослідження, статті, рецензії, виступи*, т. 2, упор. З. Штундер, Видавництво Дивосвіт, Львів 2000.
- [Lûdkevič Stanislav, *Svâtočnij koncert u 25-littâsmerti M. Lisenka*, [w:] *Doslidžennâ, statti, recenzii, vistupi*, t. 2, upor. Z. Štunder, Vidavnictvo Divosvit, L'viv 200].
- [Ludkiewicz Stanisław, *Świąteczny koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki*, [w:] *Badania, artykuły, recenzje, przemówienia*, t. 2, red. Z. Sztunder, Wydawnictwo Dvovsvit, Lwów 2000].
- П'ятигорська Оксана, *Микола Лисенко* (Перевидано згідно видання НТШ у Львові 1938 р.), *Післямова К. Колесси*, Видавництво Стрім, Львів 1997.
- [P'âtigors'ka Oksana, *Mikoła Lisenko* (Perevidanozgidno vidannâ NTŠ u L'vovi 1938 r.), *Pislâмова К. Kolessi*, Vidavnictvo Strim, L'viv 1997].
- [Piatigorska Oksana, *Mykoła Łysenko* (Przedrukowano zgodnie z wydaniem NTSZ we Lwowie w 1938 r.), *Epilog K. Kolessy*, Wydawnictwo Strim, Lwów 1997].

Матеріали з конференції

- Дітчук Оксана, Кашкадамова Наталія, *Концертна діяльність та виконавський стиль піаністки Галини Левицької*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*, Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, с. 13.
- [Ditčuk Oksana, *Kaškadamova Nataliâ, Koncertnadiâl'nist' ta vikonavs'kij stil' pianistki Galini Levic'koï*, [w:] *Pianistka ta pedagog Galina Levic'ka*, Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (L'viv 6 žovtnâ 2004), L'viv 2012, s. 13].
- [Ditczuk Oksana, Kaszkadamowa Natalia, *Koncertowa działalność i styl wykonawczy pianistki Galiny Lewickiej*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*. Матеріали з Конференції Regionalnej Wykładowców Fortepianowych Wydziałów Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconych pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004), Lwów 2012, s. 13].
- Кашкадамова Наталія, Дітчук Оксана, *Концертні виступи Галі Левицької*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*, Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, с. 48.

- [Kaškadamova Nataliâ, Ditčuk Oksana, *Koncertni Vistupigali Levic'koï*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Levic'ka*, Materiali oblasnoï konferencii vikladačiv fortepiannih viddiliv muzičnih učiliš tamistec'kih škil, prisvâčenoï pam`âti Galini Levic'koï (L'viv 6 žovtnâ 2004), L'viv 2012, s. 48].
- [Kaszkadamowa Natalia, Ditzuk Oksana, *Koncertowe występy Galiny Lewickiej*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*. Materiały z Konferencji Regionalnej Wykładowców Fortepianowych Wydziałów Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconych pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004), Lwów 2012, s. 48].
- Левицька Галина, *Життя мистця і людини (Лисенківська виставка 26.IV до 15.V.1942)*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*, Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, с. 51.
- [Levic'ka Galina, *Žittâ misticâ i lûdini (Lisenkivs'ka vistavka 26.IV do 15.V.1942)*, [w:] *Pianistka ta pedagog Galina Levic'ka*, Materiali oblasnoï konferencii vikladačiv fortepiannih viddiliv muzičnih učiliš tamistec'kih škil, prisvâčenoï pam`âti Galini Levic'koï (L'viv 6 žovtnâ 2004), L'viv 2012, s. 51].
- [Lewicka Galina, *Życie artysty i człowieka (Łysenkowska wystawa 26 IV do 15 V 1942)*, [w:] *Pianistka ta pedagog Galina Lewicka*. Materiały z Regionalnej Konferencji Nauczycieli Wydziałów Fortepianowych Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconej pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004). Lwów 2012, s. 51].
- Левицька Галина, *Жінка-мистець, як мати*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*, Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, с. 53–54.
- [Levic'ka Galina, *Žinka-miectec', âk mati*, [w:] *Pianistka ta pedagog Galina Levic'ka*, Materiali oblasnoï konferencii vikladačiv fortepiannih viddiliv muzičnih učiliš tamistec'kih škil, prisvâčenoï pam`âti Galini Levic'koï (L'viv 6 žovtnâ 2004), L'viv 2012, s. 53–54].
- [Lewicka Galina, *Kobieta-artysta jako matka*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*. Materiały z Konferencji Regionalnej Wykładowców Fortepianowych Wydziałów Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconych pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004), Lwów 2012, s. 53–54].
- Левицька Галина, *Львів шанує пам'ять Великого Композитора*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*, Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, с. 50.

- [Levič'ka Galina, *L'viv šanuê pam`ât' Velikogo Kompozitora*, [w:] *Pianistka ta pedagog Galina Levič'ka*, Materiali oblasnoï konferencii vkladaciv fortepiannih viddiliv muzičnih učiliš tamistec'kih škil, prisivčenoï pam`âti Galini Levič'koï (L'viv 6 žovtnâ 2004), L'viv 2012, s. 50].
- [Lewicka Galina, *Lwów czci pamięć Wielkiego Kompozytora*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*. Materiały z Konferencji Regionalnej Wykładowców Fortepianowych Wydziałów Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconych pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004), Lwów 2012, s. 50].
- Левицька Галина, *Перша рапсодія Лисенка*, [w:] *Піаністка та педагог Галина Левицька*. Матеріали обласної конференції викладачів фортепіанних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвяченої пам'яті Галини Левицької (Львів 6 жовтня 2004), Львів 2012, с. 47–48.
- [Levič'kan Galina, *Perša rapsodiâ Lisenka*, [w:] *Pianistka ta pedagog Galina Levič'ka*, Materiali oblasnoï konferencii vkladaciv fortepiannih viddiliv muzičnih učiliš tamistec'kih škil, prisivčenoï pam`âti Galini Levič'koï (L'viv 6 žovtnâ 2004), L'viv 2012, s. 47–48].
- [Lewicka Galina, „*Pierwsza rapsodia*” *Łysenki*, [w:] *Pianistka i pedagog Galina Lewicka*. Materiały z Konferencji Regionalnej Wykładowców Fortepianowych Wydziałów Szkół Muzycznych i Szkół Artystycznych poświęconych pamięci Galiny Lewickiej (Lwów 6 października 2004), Lwów 2012, s. 47–48].

Czasopisma

- Левицька Галина, *Перша рапсодія Лисенка*, „Наші Дні”, Львів 1942, Березень.
- [Levič'ka Galina, *Perša rapsodiâ Lisenka*, „Naši Dni”, L'viv 1942, Berezen'].
[Lewicka Galina, „*Pierwsza rapsodia*” *Łysenki*, „Nasze Dni”, Lwów 1942, marzec].
- Левицька Галина, *Львів шанує пам'ять Великого Композитора (концерт-академія до століття від дня народження)*, „Наші Дні”, Львів 1942, Травень.
- [Levič'ka Galina, *L'viv šanuê pam`ât' Velikogokompozitora (koncert-akademîa do stolittâ vid dnâ narodžennâ)*, „Naši Dni”, L'viv 1942, Traven'].
[Lewicka Galina, *Lwów czci pamięć Wielkiego Kompozytora (koncert-akademia z okazji stulecia urodzin)*, „Nasze Dni”, Lwów 1942, maj].
- Левицька Галина, *Життя мистця і людини (Лисенківська виставка 26.IV до 15.V.1942)*, „Наші Дні”, Львів 1942, Червень.
- [Levič'ka Galina, *Žittâ misticâ i lûdini (Lisenkivs'ka vistavka 26 IV do 15 V 1942)*, „Naši Dni”, L'viv 1942, Červen'].
[Lewicka Galina, *Życie artysty i człowieka (Łysenkowska wystawa 26 IV do 15 V 1942)*, „Nasze Dni”, Lwów 1942, czerwiec].

- Нижанківський Нестор, *З концертної зали. Концерт в 25-ліття смерті М. Лисенка*, „Українські вісти” 1937, ч. 289 (627), с. 4.
[Nižankivs'kij Nestor, *Z koncertovoi sali. Koncert v 25-littâ smerti M. Lisenka*, „Ukraïns'ki visti” 1937, č. 289 (627), s. 4].
- [Nyžankiwski Nestor, *Z koncertowej sali. Koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki*, „Wiadomości Ukraińskie” 1937, cz. 289 (627), s. 4].
- Савицький Роман, *Святочний концерт у 25-ліття смерті М. Лисенка у Львові*, „Українська музика” 1937, ч. 1, с. 11.
[Savic'kij Roman, *Svâtočnij koncert u 25-littâ smerti M. Lisenka u L'vovi*, „Ukraïns'ka muzika” 1937, č. 1, s. 11].
- [Sawicki Roman, *Świąteczny koncert z okazji 25 rocznicy śmierci M. Łysenki we Lwowie*, „Muzyka Ukraińska” 1937, cz. 1, s. 11].

Źródła internetowe

http://www.pmv.org.pl/index.php?s=lista_kompozytorow&id=18 [dostęp: 11.06.2018].

ОЛЬГА КУЗНЕЦОВА [Olha KUZNETSOVA]

<https://orcid.org/0000-0003-2494-2767>

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Ukraine)

The works of Mykola Lysenko in Galina Lewicka's performing and journalistic activity

Abstract

The article analyses the achievements of Galina Lewicka (1901–1949) in the fields of piano performance and journalism. She promoted the artistic output of Mykola Lysenko (1842–1912) – a Ukrainian composer, teacher, pianist, conductor and folklorist. As one of the greatest Galician pianists, Lewicka took part in a series of concerts held in the years 1930–1940 to honour Lysenko, during which she performed his *First rhapsody* – a remarkably difficult piece created on the basis of folk dumas. In 1937, her interpretation of this work performed in Lviv was enthusiastically received by several critics. She wrote about the experience of performing the piece in the article *Lysenko's "First rhapsody"*. Lewicka also performed other works written by the composer, including vocal-instrumental pieces played with the famous singer Michał Gołyński. The pianist is also the author of a book for young people entitled *Mykola Lysenko*, which she published under the pseudonym of Oksana Piatygorskaya⁴². Furthermore, she wrote an article about a jubilee exhibition for the 100th anniversary of Lysenko's birth, which was held in Lviv in 1942, and a review of a concert that took place in an opera theatre as part of the event. Lewicka's promoting activity is an

⁴² К. Колесса, *Післямова*, [in:] О. П'ятигорська, *Микола Лисенко* (Перевидано згідно видання НТШ у Львові 1938 р.), Видавництво Стрім, Львів 1997 – К. Kolessa, *Epilog*, [in:] О. Piatygorska, *Mykola Łysenko* (Reprinted according to NTSZ edition in Lviv in 1938), Wydawnictwo Strim, Lviv 1997.

expression of her sincere respect for Mykola Lysenko – the founder of the Ukrainian school of composition, an activist and a patriot. The pianist's achievements in performing drew the attention of numerous authors: Oleg Krysztal'ski, Tetiana Worobkewycz, Natalia Kaszkadamowa, Oksana Ditzuk and others. None of them, however, paid attention to her accomplishments in the field of promoting Lysenko's activity and works⁴³. Hence the need for a comprehensive study of this subject. The aim of this article is, therefore, to present Lewicka's achievements in the field of performing Lysenko's pieces and to determine the degree to which she contributed to popularizing the knowledge of the composer in Galicia.

Keywords: Mykola Lysenko, Galina Lewicka, *First rhapsody*, Ukrainian music at the turn of the 19th and 20th century, concert life in Ukraine.

⁴³ Ksenia Kołessa is a notable exception; she is the author of the epilogue in the book: O. Piatygorska, *Mykola Lysenko*, which was reprinted in 1997 (O. Piatygorska is G. Lewicka's pseudonym).